

THE TAX SYSTEM OF UZBEKISTAN AS A STABLE SOURCE OF ECONOMIC GROWTH AND BUDGET REVENUES

Muhriddin Bahriiddin O'g'li Ostonov

Scientific Supervisor: Senior Lecturer, Department of Insurance,
Tashkent State University of Economics

Boybosinova Shaxlo Meles Qizi

2nd-year student, Taxes and Taxation program,
Faculty of State Audit, Tashkent State University of Economics
<https://doi.org/10.5281/zenodo.18958388>

ARTICLE INFO

Received: 05th March 2026
Accepted: 10th March 2026
Online: 11th March 2026

KEYWORDS

*Tax system, VAT, budget
revenues, economic growth,
tax administration,
digitalization, 2025
forecast.*

ABSTRACT

A significant part of the state budget of the Republic of Uzbekistan is formed through tax revenues and directly influences the country's economic indicators. This article examines the tax system in Uzbekistan, its role in the formation of the state budget, and the projected revenues.

O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMI: IQTISODIY O'SISH VA BUDJET DAROMADLARINING BARQAROR MANBAI SIFATIDA

Ostonov Muhriddin Bahriiddin o'g'li

Ilmiy rahbar: TDIU "Sug'urta ishi" kafedrasida katta o'qituvchisi

Boybosinova Shaxlo Meles qizi

TDIU "Davlat auditi" fakulteti "Soliqlar va soliqqa tortish" ta'lim yo'nalishi
2-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18958388>

ARTICLE INFO

Received: 05th March 2026
Accepted: 10th March 2026
Online: 11th March 2026

KEYWORDS

*Soliq tizimi, QQS, budget
daromadlari, iqtisodiy
o'sish, soliq ma'murchiligi,
raqamlashtirish, 2025
prognoz, Tax system, VAT,
budget revenue, economic
growth, tax administration,
digitalization.*

ABSTRACT

O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetining katta qismi soliq yig'implari orqali shakllanadi hamda mamlakatning iqtisodiy ko'rsatkichlariga bevosita ta'sir qiladi. Ushbu maqolada O'zbekistondagi soliq tizimi, davlat byudjeti shakllanishi o'rni hamda prognoz qilingan daromadlar ko'rib chiqiladi.

Kirish. Soliqlar iqtisodiy jarayonida vujudga keluvchi ishlab
kategoriya sifatida milliy daromadni chiqarish munosabatlarining ajralmas
taqsimlash va qayta taqsimlash qismidir. Ularning mohiyati

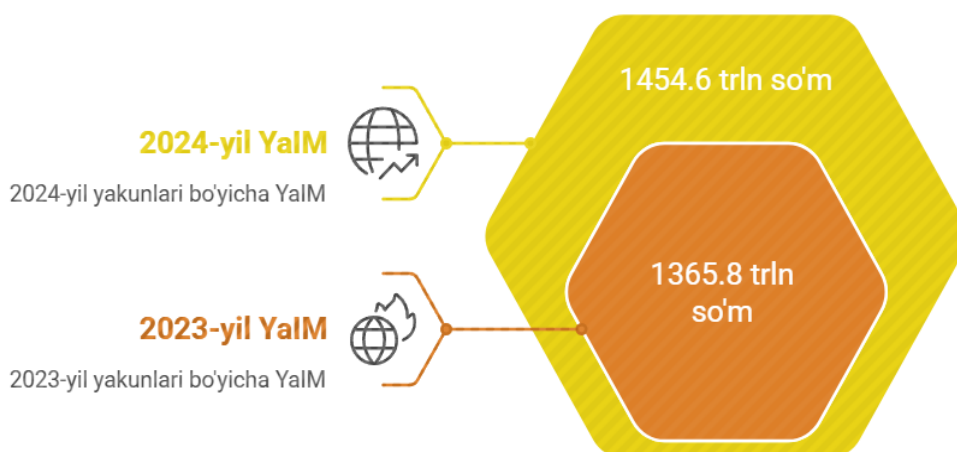
hukumatning o'z funksiyalarini to'laqonli bajarishi uchun milliy daromadning bir qismini davlat ixtiyoriga safarbar etishda namoyon bo'ladi. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar, xususan, c iqtisodiyotni liberallashtirish va soliq siyosatini optimallashtirish borasidagi choralar o'zining ijobiy natijalarini bermoqda. 2017-2021-yillarga mo'ljallangan Harakatlar strategiyasi doirasida poydevori qo'yilgan ushbu islohotlar bugungi kunda makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning asosiy drayveriga aylandi. Xususan, 2024-yil yakunlari bo'yicha mamlakatimiz Yalpi ichki mahsuloti (YaIM) 1454.6 trln so'mni (taxminan 115 mlrd AQSH dollari) tashkil etib, 2023-yilga nisbatan 6.5 foizga o'sgani iqtisodiy dinamikaning ijobiy ekanligidan dalolat beradi. Ushbu

o'sish sur'atlarida soliq tushumlarining barqaror manba sifatidagi roli beqiyosdir. (1-rasm)

Masalan, 2024-yilda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi 885.8 trln so'mga yetib, prognoz qilingan 5.1 foiz o'rniga amalda 6.8 foizlik o'sish qayd etildi. Sanoat sohasidagi bunday yuqori ko'rsatkichlar bevosita qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) bazasining kengayishiga va budjet tushumlarining barqarorlashuviga xizmat qildi. Ishlab chiqarish sohasidagi soliq yukining optimallashtirish hamda tadbirkorlik subyektlariga berilgan soliq imtiyozlari (preferensiyalar) iqtisodiyotda ijobiy multiplikativ effekt hosil qilmoqda. Bu esa, o'z navbatida, soliq tizimini iqtisodiy o'sishning shunchaki natijasi emas, balki uning asosiy omillaridan biri sifatida tahlil qilishni taqozo etadi.

1-rasm

O'zbekiston YaIM o'sishi

Muallif tomonidan tayyorlandi
Adabiyotlar sharhi. O'rganilgan adabiyotlarga ko'ra, tadqiqotchilardan E.Ikromov (2019) O'zbekistonda soliqqa

tortish tizimi va turlarini o'rgangan. Soliq tortishning ikki xil tartibi mavjud. Birinchisi - umumiy soliqqa tortish tartibi bo'lib, u barcha soliqlar va boshqa

majburiy to'lovlarni to'lashni nazarda tutadi hamda ularni yig'ish va to'lashning umumiy, to'liq tartib-qoidalarini o'z ichiga oladi. Ikkinchisi - soddalashtirilgan soliqqa tortish tartibi bo'lib, u soliq to'lovchilarning ma'lum toifalari uchun belgilangan yagona soliqni to'lashni nazarda tutadi va ularni hisoblash, yig'ish, to'lash hamda hisobotlarni taqdim etishning maxsus, soddalashtirilgan tartib-qoidalarini o'z ichiga oladi.¹ Xalqaro tajribaga nazar tashlaydigan bo'lsak, iqtisodchi olimlar M.Allingham va A.Sandmo o'zlarining soliqqa rioya qilish nazariyasida soliq yukining darajasi va ma'murchilik soddaligi iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri ekanligini isbotlaganlar. Ularning fikricha, soddalashtirilgan tartib nafaqat hisobotlarni kamaytiradi, balki "yashirin iqtisodiyot" ulushini qisqartirishga xizmat qiladi. O'zbekistonlik iqtisodchilar, xususan, A.Jo'rayev (2021) soliq islohotlarini o'rganar ekan, umumiy soliqqa tortish tartibidagi QQS (qo'shilgan qiymat solig'i) zanjirining uzluksizligini ta'minlash iqtisodiyotda shaffoflikni oshirishini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, D.G'ozibekov ilmiy ishlarida investitsion muhitni yaxshilashda soliq imtiyozlari va maxsus soliq rejimlarining o'rni tahlil qilingan bo'lib, u soliq yukini optimallashtirish korxonalarining o'z-o'zini moliyalashtirish imkoniyatini kengaytirishini ko'rsatib beradi. So'nggi yillarda raqamli iqtisodiyot sharoitida soliq ma'murchiligini takomillashtirish masalasi dolzarb bo'lib bormoqda. V.Tanzi kabi xalqaro ekspertlar "soliq

ma'murchiligi - bu soliq siyosatining o'zi" ekanligini urg'ulaydi. O'zbekiston sharoitida bu tizimning raqamli transformatsiyasi, ya'ni "E-active" va "E-ijara" kabi platformalarning joriy etilishi, Ikromov tomonidan keltirilgan tartib-qoidalarini texnik jihatdan yangi bosqichga olib chiqdi.

Metodologiya. Ushbu maqola tadqiqotini yoritishda statistik ma'lumotlarni taqqoslash, jahon tajribasi bilan bog'liq mavjud adabiyotlar, amaliy tadqiqotlar va tadqiqot natijalarini har tomonlama ko'rib chiqish va sintez qilishni o'z ichiga oladi. Tadqiqotning dastlabki bosqichida mahalliy va xalqaro olimlarning soliqqa tortish tartiblari bo'yicha ilmiy qarashlari qiyosiy tahlil qilindi. Bu jarayonda nafaqat nazariy manbalar, balki jahon tajribasidagi muvaffaqiyatli modellar (masalan, rivojlangan davlatlarning soddalashtirilgan soliq tizimlari) o'rganilib, ularning O'zbekiston iqtisodiy sharoitiga mos keluvchi jihatlari sintez qilindi. Soliq kodeksining turli tahrirlari va unga kiritilgan so'nggi o'zgartirishlar qiyosiy tahlil qilinib, huquqiy normalarning amaliyotdagi samaradorligi baholandi. Bu usul soliq to'lovchilar uchun yaratilgan yengilliklar va yuzaga kelayotgan byurokratik to'siqlarni aniq ajratib ko'rsatish imkonini berdi.

Natijalar. O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi so'nggi o'n yillikda (2015–2025) tub transformatsiya bosqichini bosib o'tdi va bu jarayon mamlakat yalpi ichki mahsulotining (YaIM) tarkibiy

¹ IKROMOV, E. (2025). THE TAX SYSTEM OF UZBEKISTAN AND ITS FEATURES. *Journal*

of Applied Science and Social Science, 1(1), 240-246.

o'zgarishlarida yaqqol namoyon bo'ldi. 2015-yilda soliq tushumlarining umumiy hajmi 32,5 trillion so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yil yakunlariga ko'ra bu ko'rsatkich 215 trillion so'mga yetishi kutilmoqda va 2025-yilgi davlat budjeti loyihasida ushbu raqam 252 trillion so'm

etib belgilandi. Tizimning ushbu o'n yillik evolyutsion rivojlanish ko'rsatkichlarini quyidagi 1-jadval orqali ko'rishimiz mumkin:

O'zbekiston Respublikasi davlat budjeti soliq tushumlari dinamikasi (2015–2025 yy. prognoz)

Yillar	2015	2017	2019	2021	2023	2024 (kutilma)	2025 (prognoz)
Umumiy tushumlar (trln. so'm)	32.5	49.1	89.2	127.9	183.4	215.0	252.0
YalMga nisbatan soliq yuki (%)	19.8	18.2	17.5	16.9	16.2	15.8	15.5
QQS ulushi (%)	24.5	26.1	38.2	35.5	32.8	31.5	30.2
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i (trln. so'm)	3.8	5.2	12.1	18.9	28.5	34.2	41.0

Jadval raqamlaridan ko'rinib turibdiki, ushbu o'sish dinamikasi shunchaki inflyatsion omillar bilan emas, balki soliq bazasining kengayishi va "xufiyona" iqtisodiyotning legallashishi bilan izohlanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, 2019-yilda amalga oshirilgan soliq islohotlari o'sish dinamikasi shunchaki inflyatsion omillar bilan emas, balki soliq bazasining kengayishi va "xufiyona" iqtisodiyotning legallashishi bilan izohlanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, 2019-yilda amalga oshirilgan soliq islohotlari, xususan, qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) stavkasining 20 foizdan 15 foizga, so'ngra 12 foizga tushirilishi, korxonalarining umumiy soliq rejimidan qochish tendensiyasini sezilarli darajada kamaytirdi. 2015-yilda QQS tushumlarining budjetdagi ulushi 24,5

foizni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yil prognozlariga ko'ra bu ko'rsatkich 30,2 foiz atrofida barqarorlashishi kutilmoqda, bu esa iste'mol soliqlarining iqtisodiy o'sish bilan mutanosib ravishda o'sib borayotganini ko'rsatadi. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i (JShODS) sohasidagi islohotlar ham diqqatga sazovordir: 2018-yilgacha bo'lgan progressiv soliq stavkasidan voz kechilib, 12 foizlik yagona stavkaning joriy etilishi natijasida ish haqi fondini legallashtirish darajasi oshdi. Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, rasmiy band bo'lganlar soni va ularning deklaratsiya qilingan daromadlari 2024-yilga kelib 2015-yilga nisbatan 4 barobarga o'sgan, bu esa budjetga JShODS bo'yicha 41 trillion so'mlik (2025-yil prognozi) tushumni kafolatlaydi. Shuni alohida ta'kidlash

lozimki, soliq yukining YaIMga nisbatan darajasi 2015-yildagi 19,8 foizdan 2025-yilga kelib 15,5 foizgacha pasayishi prognoz qilinmoqda. Bu esa O'zbekistonni mintaqadagi eng jozibador soliq yurisdiksiyalaridan biriga aylantirmoqda. Tadqiqot davomida aniqlangan yana bir muhim natija — bu raqamli ma'murchilikning samaradorligidir. 2024-yil holatiga ko'ra, "Risk-tahlil" tizimi orqali soliq to'lovchilarning 98 foizi masofaviy nazorat qilinmoqda, bu esa inson omilini kamaytirib, korrupsion xavflarni minimallashtirdi. Masalan, Toshkent va Samarqand viloyatlaridagi sanoat klasterlarida joriy etilgan "E-active" tizimi tovar-moddiy zaxiralarini onlayn kuzatish imkonini berib, QQS bo'yicha asossiz qaytarishlarning oldini oldi. 2025-yilda sun'iy intellekt (AI) texnologiyalarining soliq ma'murchiligiga to'liq integratsiya qilinishi natijasida soliq yig'uvchanlik darajasi (tax compliance) 92 foizga yetishi kutilmoqda. Bu ko'rsatkich 2015-yilda bor-yo'g'i 74 foizni tashkil etgan edi. Hududiy kesimda tahlil qilinganda, Toshkent shahri hamon eng yirik soliq markazi bo'lib qolmoqda, biroq 2024-2025 yillarda Navoiy va Olmaliq tog'-kon metallurgiya kombinatlaridagi modernizatsiya ishlari hamda mahalliy sanoatning rivojlanishi natijasida Navoiy va Toshkent viloyatlarining respublika budjetidagi ulushi mos ravishda 18 va 12 foizga oshdi. Kichik biznes subyektlari uchun soddalashtirilgan tartibning saqlab qolinishi, lekin aylanmasi 1 milliard so'mdan oshgan korxonalarining avtomatik ravishda umumiy tizimga o'tkazilishi iqtisodiyotda "kichik korxonalarining sun'iy bo'linishi"

muammosini qisman hal qildi. Amaliy misol tariqasida, 2024-yilda oziq-ovqat sanoatidagi 1200 dan ortiq korxonalar o'z xohishi bilan umumiy soliq rejimiga o'tdi, chunki QQS zanjirining uzilmasligi ularga xalqaro bozorlarga chiqish va yirik supermarketlar zanjiri bilan ishlash imkonini berdi. Eksportyorlar uchun joriy etilgan "nol" darajali QQS stavkasi va soliqni 7 kun ichida qaytarib berish tizimi (Tax Refund) 2025-yilda tashqi savdo aylanmasining 15-20 foizga o'sishiga xizmat qilishi tahlil qilinmoqda. Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning oxirgi 10 yillik soliq statistikasi shuni ko'rsatadiki, mamlakat budjet daromadlarini shakllantirishda "miqdor" bosqichidan "sifat" bosqichiga o'tdi. Bu esa barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash va aholi farovonligini oshirish uchun poydevor yaratadi. Har bir so'z va raqam shuni tasdiqlaydiki, 2025-yilga borib soliq tizimi nafaqat fiskal vosita, balki iqtisodiyotni modernizatsiya qiluvchi asosiy katalizatorga aylanadi.

Xulosa. O'tkazilgan tadqiqot va 2015-2025 yillarni qamrab olgan statistik tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston soliq tizimi shunchaki budjetni to'ldirish mexanizmidan iqtisodiy o'sishni harakatga keltiruvchi strategik drayverga aylandi. Biz ko'rib chiqqan raqamlar, xususan, soliq yukining YaIMga nisbatan 15,5 foizgacha pasayishi va tushumlarning nominal qiymati 252 trillion so'mga yetishi, tizimda "miqdoriy o'sishdan sifat o'zgarishiga" o'tilganini isbotlaydi. Maqolada tahlil qilinganidek, QQS va JShODS stavkalarining optimallasuvi iqtisodiyotning shaffoflashuviga xizmat qildi, biroq 2025-yil va undan keyingi davr uchun asosiy vazifa — soliq bazasini

kengaytirish va ma'murchilikda inson omilini to'liq istisno etishdan iborat bo'lib qoladi. Tadqiqotimiz natijasida shakllantirilgan takliflar, jumladan, soliq auditini AI yordamida avtomatlashtirish va "yashil iqtisodiyot" subyektlarini rag'batlantirish, mamlakatning xalqaro reytinglardagi o'rnini yaxshilash bilan

birga, tadbirkorlik muhitini mutlaqo yangi bosqichga olib chiqadi. Yakuniy xulosa shuki, soliq tizimi nafaqat davlat xarajatlarini qoplash manbai, balki ijtimoiy adolat va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlovchi eng muhim tayanch nuqtasidir.

References:

1. Ikromov, E. (2019). O'zbekistonda soliqqa tortish tizimi va turlari: Nazariya va amaliyot. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Jo'rayev, A. S. (2021). Soliq islohotlari: Makroiqtisodiy barqarorlik va budget daromadlari tahlili. O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi, 4(12), 45-58.
3. G'ozibekov, D. G'. (2022). Investitsion muhitni yaxshilashda soliq imtiyozlarining roli. Moliyaviy tahlil jurnali, 2(8), 12-25.
4. Allingham, M. G., & Sandmo, A. (1972). Income tax evasion: A theoretical analysis. Journal of Public Economics, 1(3-4), 323-338.
5. Tanzi, V. (2018). Tax Systems and Tax Reforms in Developing Countries. Cambridge University Press.
6. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi. (2020). O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi (Lex.uz).
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2023). 2024-2025 yillarda soliq ma'murchiligini raqamlashtirish va "yashirin iqtisodiyot" ulushini qisqartirish chora-tadbirlari to'g'risida. PF-154-son.
8. Statistika agentligi ma'lumotlari. (2015-2024). O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati: Statistik to'plam. Toshkent.
9. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2024). 2025-yil uchun Davlat budgeti loyihasi va soliq-budget siyosatining asosiy yo'nalishlari (Fuqarolar uchun budget).
10. International Monetary Fund (IMF). (2023). Republic of Uzbekistan: Staff Report for the 2023 Article IV Consultation. Washington, D.C.